

EUROPOS CENTRINIS BANKAS
EUROSISTEMA

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2014 m. balandžio 2 d.

dėl krizių valdymo

(CON/2014/24)

Ižanga ir teisinis pagrindas

2014 m. vasario 26 d. Europos Centrinis Bankas (ECB) gavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio prašymą pateikti nuomonę dėl Krizių valdymo įstatymo projekto (toliau – įstatymo projektas).

ECB kompetencija teikti nuomonę grindžiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalimi ir 282 straipsnio 5 dalimi ir Tarybos sprendimo 98/415/EB¹ 2 straipsnio 1 dalies trečiaja įtrauka, kadangi įstatymo projektas susijęs su Lietuvos banku. Vadovaudamasi Europos Centrinio Banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmuoju sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

1. Įstatymo projekto tikslas

- 1.1 Įstatymo projekte nustatomas bendras krizių valdymo Lietuvoje teisinis pagrindas. Įstatymo projekte: a) apibrėžti krizių prevencijos ir jų valdymo tikslas ir uždaviniai, b) nustatytos už krizių valdymą atsakingos institucijos, jų atitinkama kompetencija ir bendradarbiavimo priemonės, ir c) numatytas tarptautinis bendradarbiavimas su Sąjunga ir Šiaurės Atlanto sutarties organizacija krizių prevencijos ir jų valdymo srityje.
- 1.2 Įstatymo projekte „krizės“ sąvoka apibrėžiama labai plačiai, kaip „grėsmę nacionaliniam saugumui kelianti tarptautinio ar valstybės įvykio arba proceso nulemta situacija, kurios galimiems padariniams užkardyti ar esamiems padariniams šalinti būtina taikyti krizės valdymo priemonės“. Taigi ji apima situacijas, kurios peržengia vienos nacionalinės institucijos kompetencijos ribas, ir kurioms suvaldyti reikia koordinuotų veiksmų. Įstatymo projekte nustatyta, kad būtent Vyriausybė skelbia ir atšaukia krizę, ir sprendžia, kokios krizių valdymo priemonės turėtų būti taikomos.
- 1.3 Įstatymo projektu Lietuvos bankas „pagal savo kompetenciją“ paskiriamas viena iš už krizių prevenciją ir jų valdymą atsakingų institucijų.

¹ 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimas 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos Centrinio Banku teisės akto projekto nuostatų klausimais (OL L 189, 1998 7 3, p. 42).

2. Bendros pastabos

- 2.1 Pagal Sutartį valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro, pinigų politikos srityje išimtinę kompetenciją turi Sąjunga² ir tokios valstybės narės negali priimti vienašališkų priemonių šioje srityje. Todėl, įsivesdama eurą, valstybė narė negrįžtamai perduoda Sąjungai pinigų politiką ir kitus Sutartyje ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statute (toliau – ECBS statutas) nurodytus įgaliojimus ECBS uždavinių atžvilgiu. Šiose srityse (t. y. palūkanų normų nustatymo, likvidumo rinkoje didinimo arba mažinimo, tarpuskaitos ir mokėjimo sistemų veiksmingumo ir patikimumo užtikrinimo, užsienio atsargų valdymo, banknotų išleidimo, prisidėjimo prie finansų sistemos stabilumo) tam tikri politikos formavimo ir teisėkūros įgaliojimai pagal ECBS statuto 8 ir 12 straipsnius priklauso išimtinai ECB sprendimus priimančioms organams³.
- 2.2 Tačiau Sutarties 347 straipsnyje numatyta, kad valstybei narei gali tekti imtis veiksmų įvykus rimtiems viešajai tvarkai trikdančioms vidaus neramumams, kilus karui ar atsiradus didelei, karo grėsmę keliančiai tarptautinei įtampai, arba siekiant vykdyti įsipareigojimus, kuriuos ji prisiėmė taikai ir tarptautiniam saugumui palaikyti. Todėl atsiradus 347 straipsnyje numatytoms nepaprastosioms sąlygoms, gali būti pateisinama, kad nacionalinės institucijos laikinai vykdytų įgaliojimus, kurie priklauso išimtinai ECBS kompetencijai⁴.
- 2.3 Kadangi Lietuva yra valstybė narė, kuriai pagal Sutarties 139 straipsnį taikoma išlyga, pirmiau nurodyti reikalavimai bus taikomi, kai Lietuva įsives eurą, o Lietuvos bankas taps visateisiu Eurosistemos nariu.

3. Konkrečios pastabos

- 3.1 Įstatymo projekto 10 straipsnyje apibrėžtos Lietuvos banko pareigos krizių metu: Lietuvos bankas „pagal savo kompetenciją“ 1) atlieka rizikos veiksnių finansų sektoriuje analizę ir informacijos apie gresiančią arba susidariusią krizę analizę, 2) teikia Vyriausybei pasiūlymus dėl finansų sektoriaus krizių prevencijos ir krizių valdymo priemonių ir krizių finansų sektoriuje paskelbimo arba atšaukimo, 3) taiko įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas krizių prevencijos ir krizių valdymo priemones, ir 4) atlieka kitas įstatymo projekte ir kituose teisės aktuose nustatytas su krizių prevencija ir krizių valdymu susijusias funkcijas.
- ECB supranta, kad formuluotė, jog Lietuvos bankas veikia „pagal savo kompetenciją“, reiškia, kad Lietuvos bankas veiks pagal savo kompetenciją, nustatytą Lietuvos banko įstatyme, taip pat Sutartyje ir ECBS statute, ir rekomenduoja tai atitinkamai patikslinti įstatymo projekte.
- 3.2 ECB taip pat supranta, kad sąrašas uždavinių, kuriuos Lietuvos bankas vykdys krizės metu, nėra baigtinis, ir kad Lietuvos bankui pagal jo kompetenciją gali tekti taikyti kitas priemones ir vykdyti

2 Žr. Sutarties 3 straipsnio 1 dalies c punktą.

3 Žr. Nuomonės CON/2006/6 8 punktą ir Nuomonės CON/2002/27 9 punktą. Visos ECB nuomonės skelbiamos ECB interneto svetainėje www.ecb.europa.eu.

4 Žr. Nuomonės CON/2006/6 14 punktą.

kitas funkcijas, kurios yra nustatytos kituose susijusiuose teisės aktuose. Be to, nors įstatymo projekto 14 straipsnyje išvardijamos galimos krizių valdymo priemonės nenurodant konkrečių priemonių, kurias gali taikyti Lietuvos bankas, jos apima ir „kitas priemones, būtinas galimiems krizės padariniams užkardyti ar jos padariniams pašalinti“. Todėl neaišku, ar įstatymo projekto 14 straipsniu Lietuvos bankui nustatomi kokie nors uždaviniai, ir ECB rekomenduoja tai atitinkamai patikslinti įstatymo projekte.

- 3.3 Bet koks Lietuvos banko dalyvavimas pagal įstatymo projektą taikant krizių prevencijos ir jų valdymo priemones bei vykdant įstatymo projekte numatytas funkcijas turėtų visapusiškai atitikti Lietuvos banko institucinio ir finansinio nepriklausomumo principą, kad būtų apsaugotas tinkamas Sutartyje ir ECBS statute numatytų jo uždavinių vykdymas. Centrinio banko nepriklausomumo principas *inter alia* reikalauja, kad valstybės narės neleistų savo nacionaliniams centriniams bankams atsidurti tokioje padėtyje, kad jie neturėtų pakankamų finansinių išteklių ir tinkamos nuosavybės savo su ECBS arba su Eurosystema susijusiems uždaviniams vykdyti⁵.

Ši nuomonė bus skelbiama ECB interneto svetainėje.

Priimta Frankfurte prie Maino 2014 m. balandžio 2 d.

[parašas]

ECB Pirmininkas

Mario DRAGHI

⁵ Žr. Nuomonės CON/2012/63 6.1 punktą.